

ԹԻՒ 347 Ե. ՏԱՐԻ Է. ՇՐՋԱՆ 1873 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 ԶՈՐԵԳՇԱՐԹԻ

Մամուլը իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է :
 Կտորագրութեան տեղն է Պօլիս, Զինճիրլի-խան վերի յարկ
 թիւ 18 :
 Կուրս երթալիք թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է :

Շրջանին դիմը դաճեկան կանխիկ 60
 Կիսաշրջանը 30
 Մէկ թիւը՝ փարայ 50
 Մասնացման տողն է դաճեկան 2

Յարդոյ խմբագիր Մ.Ֆ.Ն. Հանգիսի .

Եր խնդրեմ, եթէ հաճոյ կը թուի ձեզ, հըրա-
 տարակել յօդուածս ձեր պատուական թերթին
 մէջ, զիտցէք զիս ձեզ միշտ երախտապարտ :

Ա. Մ. Գարագաշեան

Հայրենիք լրագրոյ 177 եւ 178 թիւերուն մէջ
 կարդացինք Տէրոյեանց պատուելոյն մեղի տուած
 պատասխանը :

Մեր կրօնագէտ հակառակորդը, ինչպէս կ'ե-
 րեւի, աստուածաբանական ասպարէզէն կորակոր
 ելլելը տեսնելով, առանց ամենեւին բան մը ըսել
 համարձակելու մեր նախընթաց պատասխանուն
 մէջ ըստաճներուն, նոր ասպարէզ մը կը մտնէ
 մեզի դէմ ոգորելու, այն է տրամաբանութեան
 ասպարէզը : Եւ որովհետեւ մեզ իբրեւ բողոքական
 աղարտելու փորձը չյաջողեցաւ, իւր այս սովորա-
 կան դէմքը թողլով, այս անգամ իբր օրինաց եւ
 հասարակաց խաղաղութեան ասոյեան կ'ելլէ մեր
 դիմացը : մեր պաշտպանած խղճի եւ կարծեաց խ-
 գատութիւնը մեր երեսը զարնելով, իբրեւ սոսկա-
 լի վնասակար սկզբունք մը, որմէ գոյութիւն
 յափշտակութիւն, եւ ուրիշ չենք գիտեր ինչ չա-
 րիք կը հետեւին եզեր, եթէ (Աստուած տրամա-
 բանութիւն ընէ) Պատուելոյն տրամաբանութեա-
 նը նայենք : Արդարեւ մեր քաջ բարոյագէտը սա
 սքանչելի վճիռը տալէն ետքը թէ՛ «Ազատ կար-

ծողը եւ ազատ խիղճ ունեցողը գոգ կ'ըլլայ», կը
 յաւելու : «Աշխարհի մէջ խաղաղութիւնը եւ յա-
 ոաջադիմութիւնը պահպանելու մէկ հասիկ միջո-
 ցը չէ թէ կարծեաց եւ խղճի աղատութիւնն է,
 ինչպէս կարծեց Գարագաշեանը, այլ օրինաւոր հե-
 ղինակութեան կողմէն վաւերացած օրինաց պահ-
 պանութիւնն է » :

Պատուելոյն այս խորին տրամաբանութեանը
 նայելով կը վախճանք թէ իր այս նոր ընտրած առ-
 պարէզին մէջ ալ առջինէն աւելի յաջողութիւն պի-
 տի չգտնէ, եւ հիմակուրէն խորհուրդ կուտանք
 որ իր տրամաբանութիւնն ալ թող իր աստուածա-
 բանութեանը յով դնէ : Բայց թողունք առ այժմ
 տրամաբանութեան կէտը : Կարծեաց եւ խղճի ա-
 ղատութիւնը խաղաղութեան եւ յառաջադիմու-
 թեան միջոց համարել՝ Գարագաշեանի կարծիք է
 ըսելով, եթէ Պատուելին մեզ ծաղրել կ'ուզէ, ա-
 տոր դէմ խօսք չունինք : ապա թէ իրօք այնպէս
 կը կարծէ, կը նուցնէ թէ բոլորովին անտեղեակ
 է պատմութեան, եւ ամենէն նոր պատմութեան
 անդամ : Աշխարհիս ամենէն լուսաւորեալ ազգերը
 եւ անոնց կառավարութիւններն իրենց օրէնքները
 Գարագաշեանէ առած չեն եւ չեն կրնար առած
 ըլլալ : Սակայն նոր ազգերու սահմանադրութեա-
 նը քիչ չատ հիմութիւն ունեցող ամէն մարդ գի-
 տէ թէ դարուս ամենէն լուսաւորեալ եւ ամենէն
 հզօր ազգերն իրենց հիմնական օրէնք ըրած են

կարծեաց աղատութիւնը : Կարծեաց աղատութիւն ըսելով մենք ուրիշ բան չենք հասկնար , եւ ուրիշ բան չի կրնար հասկնուիլ , բայց եթէ ապագրութեան կամ մամուլի աղատութիւնը , որով մանաւանդ լրագրաց-աղատութիւնը կ'իմացուի : Արդ այս աղատութիւնը քանի մը ամիսէն երեւելի ազդաց , ինչպէս Անգղիոյ եւ Ամերիկայի հիմնական կամ սահմանադրական օրինաց գլխաւոր մէկ կէտն է . իսկ ուրիշ լուսաւորեալ ազգաց մէջ մամուլն արդէն մեծաւ մասամբ աղատ է , եւ հետզհետեւ աղատեալով շրջի-է կառավարութեանց ազդեցութենէն : Մամուլի աղատութիւնը Եւրոպական ազգաց մէջ առ հասարակ մարդոց մասւոր եւ քաղաքական յառաջադիմութեանը համար այնպէս կարեւոր ճանչցուած է , որ ազգի միջլուսաւորութեան նշաններուն մին այն կը համարուի , եւ ինչոք որչափ կը յառաջանայ ազգ մը , այնչափ կը զգայ այս աղատութեան հարկը : Այսօրուան օրս մասւոր դարդացում , բարոյականութիւն , կրօնք , կառավարութիւն , դատութիւնք , արուեստք , արեւտեանութիւն , միով բանիւ ամէն ընկերական թէութիւն , ամենէն աւելի ծաղկած են հանձն ուր մամուլն աղատ է , եւ այս վերջին հարկը տարուան մէջ եկած չէ նշանաւոր հեղինակ մը որ ի նպաստ այս աղատութեան խօսած չլլայ : Հոս յիշենք քանի մը նշանաւոր եւ քաղաքացիական ճանց այս նշանաւորութեան խօսածները , որոնք Ամերիկացի խմբագրի մը յօդուածներէն կը քաղենք :

Պրոքս անուն երեւելի Անգղիացի հեղինակ մը կ'ըսէ . « Լրագիրք ազգի մը մասւոր զօրութիւնը կ'աճեցնեն՝ բարոյական մարդոց պատճառ ըլլալով զորոճեցնելու իրենց կարողութիւնները , որ առանց լրագրաց թմբակի պիտի մնային , մինչ այս օր թիւայն կարողութիւնները զորոճեցնելու թիւան կը միղուին » :

Լէքքի անուն ուրիշ Անգղիացի հեղինակ մը « Պատմութիւն Եւրոպական բարոյականութեան » կըրուած գիրքին մէջ կ'ըսէ . « Հասարակ արտիճանի մարդոց միտքը մակելու նկատմամբ հաւանականաբար աւելի ազդեցութիւն ունին լրագիրք քան թէ ժամանակիս ուրիշ որ եւ իցէ գրուածները » :

Անգղիոյ այժմու առաջին պաշտօնեայն կըրապոթն կ'ըսէ . « Լրագրաց ազդեցութիւնը ազդեւորուն կենացը մէջ անոնց բոլոր զորոճութիւնները

չարժող ազդեցութիւնն է : Առաւելապէս բարոյս մանաւանդ քան թէ չարին գործիք եղած » եւ լրագիրք » :

Գորգուիլ անուն Գաղղիացի հեղինակը կ'ըսէ . « Լրագիրքները կը ծառայեն ոչ միայն աղատութիւնը պաշտպանելու , հապա նաեւ լուսաւորութիւնը պահելու » :

Ամերիկացի միացեալ Նահանգաց երրորդ նախագահը ճէֆֆերսոն կ'ըսէ . « Կ'ուզէի մանաւանդ պարիկ այնպիսի երկիր մը ուր լրագիրքներ կան բայց կառավարութիւն չկայ , քան այնպիսի երկիր մը ուր կառավարութիւն կայ եւ լրագիր չկայ » :

Անուանի Ամերիկացի եկեղեցականը Պիչեր կ'ըսէ . « Մամուլը բնւթ մըն է որ սահման չունի , եւ արդի ընկերութեան մէջ չկայ զօրութիւն մը որ ասոր հետ կրնայ բաղդատուիլ » :

Անգղիոյ երեւելի պատմադիրը Ֆրանսու Ժօմսըրս Լոնտոն լրագրացութեան ակումբի մը մէջ ատենաբանելով ըսած է . « Տկար սկզբնաւորութենէ մը ինչ մեծ զօրութեան հասան լրագիրք : Հիմա ո՞ր կը նստի թագաւորները դատելու . ո՞ր կը քրտնադատէ , պաշտօնեաները . ո՞ր օրուան խնդիրներուն վրայ կը վիճի , պարկուրիւններ կ'ընէ եւ եղբայրութեանց կուգայ . ո՞ր ընկերութեան դէմ յանցաւոր դատուող անհատներ կը դատապարտէ եւ կը պատուհասէ . Տղադրեալ գրեանք ալ հիմա ո՞ր կը քննէ : Մենք հիմա եկեղեցւոյ չենք զիմեր (ինչպէս ժամանակաւ կ'ըլլար) գիրքի մը տպագրութեան հրաման ընդունելու . հիմա ոչ մենք կ'այրուինք , ոչ ալ մեր գիրքերն այրուած կը տեսնուինք , բայց մեր գիրքերը հրատարակուելուն պէս լրագրաց եւ հասարակաց կարծեաց ատենանին առջեւ կ'ելլեն , եւ այն ատենանին քննութիւններն արդարեւ բաւական սուր են : Գրեթէ չկայ այսօրուան օրս լուսաւորեալ կառավարութիւն մը որ համոզուած չըլլայ մամուլի աղատութեան կարեւորութեանը նկատմամբ , եւ եթէ կան կառավարութիւններ որ այս աղատութեան չափ դրած են օրէնքով , ասիկա կարծեաց աղատութեան դէմ բան մը չապացուցաներ , քանզի շատ հաւանական է թէ այն կառավարութեանց ըրածը խոհեմութիւն մըն է զոր կ'ընեն իրենց ժողովրդոց խաղութեանը համար , ապա թէ ոչ իրենք չառանգաւ կը զննուեն լրագրաց , գէթ երեւելիներուն , կարծիքը , եւ անոնց անսալով կ'ընեն շատ բան :

կարծեաց աղատութեան իրօք թշնամի միակ իշխանութիւն չի կայ, այն է Պապին Կրօնական իշխանութիւնը, Գիտենք որ Նորին Սրբութիւնը քանի մը տարի առաջ Սիլվապիւմ կոնկրետով կարծեաց եւ խղճի աղատութիւնը, հասարակաց կրթութեան աշխարհականաց ձեռք ըլլալը, փողովորդեան մասնակցութիւնը քուէարկութեամբ կառավարութեան դործերու մէջ, եւ ուրիշ ասոնց նման արդի սկզբունք եւ կարգադրութիւններ դատաւարակէն ետքը, իր այս վճիռը, գէթ կաթիլիկ երկիրներու մէջ, հաւատոյ մաս ընելու նպատակաւ, վատիկանու տիեզերական կոչուած փողովին միջոցաւ ինքզինք անխալական հրատարակել տուաւ, քայց բոլոր աշխարհի ասեկի ըլլալով, նոյն իսկ կաթիլիկ կառավարութեանց քով երեսէ ինկաւ, իր եկեղեցւոյն մէջ ալ պատճառ եղաւ բաժանման մը, որ Գերմանիոյ եւ Զուիցերայի մէջ արդէն յառաջ երթալու վրայ է:

Կարծեաց աղատութեան մեծ օգուտն ապացուցանել շատ պարզ եւ դիւրին է: Մարդիկ բնական արտօնութիւն ունին ամէն, ամէն բանի վրայ, կրօնական, բարոյական, ընկերական, քաղաքական, դիտնական, ինչ որ կ'ուզէ ըլլայ, իրենց մտաց մէջ խորհելու եւ դատողութիւն ընելու: Ոչ ուրիշ քան եւ ոչ մարդ ինք կրնայ իր միտքն արդելու չխորհիլ եւ դատողութիւն չընել, ապա թէ ոչ անբան ըլլալու էին մարդիկ եւ ոչ մարդ: Արդ՝ տարակոյս չկայ որ դատաւարները մեծ ազդեցութիւն ունին քործնականին վրայ. եւ որովհետեւ սխալական են մարդիկ, ինչպէս կրնան իրենց դատաւարներուն եւ դատողութիւններուն ուղիղ կամ թիւր ըլլալը ճանչնալ եւ ճանչցունել, եթէ արտօնութիւն չունենան դանոնք համարձակ յայտնել, որ անոնց վրայ խորհուի եւ խօսուի դատողութեան տէր մարդոց կողմանէ: Զոր օրինակ կարծեաց եւ խղճի աղատութեան վրայ, որ, ինչպէս ասեանք, դարուս ամենէն կարեւոր եւ գործնական խնդրոց կը վերաբերին, Պատուելին եւ մենք տարբեր կը խորհինք. ըստ Պատուելոյն «Ազատ կարծողը եւ ազատ խիղճ ունեցողը գոյ կ'ըլլայ»: Ըստ մեզ «կարծեաց եւ խղճի աղատութիւնը յառաջդիմութեան եւ խաղաղութեան միջոց է»: Եթէ երկուստեք աղատութիւն չունենայինք մեր կարծիքն յայտնել եւ անոնց վերաբերեալ փաստերն յառաջ տեղի, ինչպէս պիտի գիտցուէր թէ որու գաղա-

փարը ճշմարիտ կամ խելքի եւ փորձառութեան համաձայն է, եւ որը անտեղի եւ ճիգով ինքական:

Ի ՍԳԱԼԻ ՄԱՋ ԻՍԿՈՒՀԻ ՏԻԿՆՈՋ ԽՕՃԱՍՍՐԵԱՆ

Կիրակէ օր, Օրագրոյ խմբագրատան Մեծ. Օգոսէն Էֆէնտի Խօճասարեանի մայրը ազնուաշուք իսկուհի տիկին Խօճասարեան, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, ի հասակի 75 ամաց, իւր մահկանայուն կնքած ըլլալով, երկուշաբթի օր հանդուցելոյն յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին, եւ անկից մարմինը ուղղակի Պալլորը, ի գերեզմանատունը տարուելով իւր դամբարանը տափափուեցաւ:

Յաւ է մեզ յայտնել, որ երկուշաբթի օր ա, մասին լուր առած ըլլալով, մեր պարտաւորութիւնը չը կրցինք կատարել յիշեալ հանդէսին անձամբ ներկայ չը գտնուելով, որոյ համար յատկապէս մեր Մեծ. պաշտօնակցին ներողամտութիւնը կը խնդրեմք, ինչպէս նաեւ ի բոլոր սրտէ մխիթարութիւն կը մաղթեմք իւր այն կորուստին, որ արդարեւ անփոխարինելի է:

Նաեւ յաւօք սրտի կը ծանուցանեմք որ Մեծ. Թղլըեան Էֆէնտի քոյրը ազնուուհի տիկին Նէքտար Գալճեան 23 տարեկան ծա-

աս հալովս շարխալըն ուրիշ գտնամպիտի :

— Դուռն մէրամ ըսէ , ամէն օր ես բենճի-
ըէյէն կը տեսնամ կոր . շարչի կերթան կու-
գան :

— Էյ զահեր անոնք քու վրագ կը փրս-
խեն . որը 50 քէսէով կը փնտուէ կոր , — որը
100 քէսէով :

— Էյ , թող Հայ չըլլայ տէ Թրէնկ ըլլայ :

— Քա վայ մեղքիս , քիչ մ'ալ կենաս նէ ,
զահեր մէխանէճի Բանայօթին խայիլ պիտի
ըլլաս , Գլուխը շարխալ ունի տէյի :

Սոյն միջոցին դուռն էր չալուեցաւ և ե-
րեք կանայք վեր ելան , զորոնք աղջկան մայ-
րը դիմաւորելով , սենեակ մը առաջնորդեց ,
ուր բաւական խօսքերէ վերջը , հիւրերէն մին
ըսաւ :

— Հանում աղջիկնիդ աղէկ է ինչալլահ :

— Աղէկ ըսինտ , ծառքերնիդ կը պագնէ :

— Ողջ ըլլայ , ինչալլահ հարս կը տեսնանք :

— Վո՛ւյ , էյէր խայըրըսիովը խըսմէթ է
նէ ըլլայ , չէ նէ սանքի հիչ արդու չունիմ :

— Մ'ըսեր Շուշան տուտու , եօճու եօ-
լունտա հագըըըր կըսեն , մենք ալ մեր Սիմօ-
նիկին համար տահա պղտիկ է կըսենք կոր
ամա , բիւթիւն երեսնիս վար կառնեն կոր
քի , օր առաջ տեղը չենք տեղաւորեր կոր
տէյի . էյ շիտակը մէկ քանի աղջիկ տեսնոնք
ամա , պիր թիւրիւ սիրտերնիս չըսիրեց . ձեր
հանըմը շատ կովեցին , ըսինք որ պարէ այ-
սօր երթանք մէյ մը տեսնանք . խըսմէթ է
նէ կըլլայ :

— Ավֆ կընէք ամա , ձեր Սիմօնիկ աղան
ի՛նչնի է , զէրէ ճանչնամ պիտի ալլահալէմ :

— Ֆէսճի , մեծ սիւսլիւ ճամեքեանը
խանութ մը կայ շարչըն ֆըստըլի պէս լե-
ցուն , իշթէ մեր Սիմօնիկ աղային խանութն
է ան :

— Իշթէ ատ աղէկ , ֆէսին բարան չի
մոմտար , հէմ ամէն ատեն ալ նոր կը դնէ
Գլուխը :

— Ատ ի՛նչ ըսել է . ուղէ նէ ամէն օր

մէյ մէկ ֆէս կը փոխէ . ո՛վ կը խառնուի հա-
մար հաղար ֆէս կայ խանութը :

— Էյ զահէր վաղը մէկաւնօր ֆէսերը
պարիթ ըլլան նէ , ան ատենն ալ շարխալի-
ութիւն պիտի ընէ պէլլի եմ :

— Ատ ինչ խօսք է , Շուշան տուտու ,
ի՛նչու պարիթ պիտի ըլլան . Աստուած չընէ .
հաթթա աղջիկը 20 քէսէով փնտուելնիս ա-
նոր համար է որ , մեր Սիմօնիկ աղային միտ-
քը խանութը տահա մեծցընել է :

— Վո՛ւյ , բան մը պիտի ըսեմ ամա կիւ-
ճերնիդ չիգայ , մեր աղջիկը անցեալներս ու-
ղորմած հոգի հարը տեսեր է երածին մէջ
շարխայով տէ , հիմայ կուղէ քի մանըը շա-
խալը ըլլայ քի ամէն ատեն հարը միտքէն
չըլլայ , զէրէ չը մեռած շատ կը սիրեր հարը :

— Աման Շուշան տուտու , ատ ըլլալու
բան չէ , զահեր Սիմօնիկ աղանիս պիտի կար-
գըվի տէի ֆէսը փոխէ տէ շախալ դնէ .
տեսնողները ի՛նչ կըսեն , ամա նայէ ատոր
պաշխա թիւրիւ խապիլը կայ . շախալ մը
կառնէ կը բերէ օտան պրօյին վրայ կը դնէ
քի , հանըմը ամէն սահաթ տեսածին պէս
հարը միտքը կիյնայ . նայէ ատոր խօսք չու-
նինք :

— Ադ ձեր ըսածը աղջիկս չը կարգըված
ալ կընայ ինքը շախալ մը առնել տէ իր պրօ-
ին վրայ դնել . պարէ պիտի կարգըվի նէ
Գլխաւորը շախալը ըլլայ , չէ նէ շիտակը
վո՛ւյ , խօսք չեմ կընար տար :

— Էյ . մեր Սիմօնիկ աղան անտար սօֆու
չէ , շախալ ալ կը դնէ ամա , մէկ տամար մը
ունի քի , մութլախ ըսածը պիտի ըլլայ . հի-
մայ նայէ , առջի օրուընէ աղջիկ փնտուելու ե-
լանք նէ 20 քէսէով կուղեմ ըսաւ , մինչեւ
ատոր ալ ան խօսքին վրայ կայնած է . հէմ
իր քիսպին մէջն ալ թապիէթը ասանկ է ,
Թրէնկ կըլմանի :

— Ատ ըսել է քի Թրէնկի թապիէթ ունի
նէ շախալ դնելու չափուի խայիլ պիտի ըլ-
լայ ամա , մեր աղջիկը անտար քէսէ չունի :

հիմայ, ինչո՞ւ սուտ ըսեմ: ամէն ամէն 7 քէսէ ունի աչքին լուսէն վեր պահած:

— Էյ, անանկ է նէ խըսմէ՞ չէ եղեր ըսենք ուսմունիս կտրենք, ղէրէ 7 քէսէ ըլլալու բան չէ, ղահէր Սիմոնիկ աղանիս արթըխ մնաց մնաց տէ, 7 քէսէին մնաց քի, հէմ մէյ մալ փէսը փոխէր չաբխա դնէր, ա՛ ժէմ չաժէմին բերանը լինար: Ըսելով մեր հիւերը առանց աղջիկը տեսնելու մնաք բարովը կոխեցին և երան դացին:

ԿԱՂԱՆԴԵՔ

Հայրիկ, կաղանդը կո՞ղայ կորեղեր ա՛նանկ չէ՞:

— Հա, օղլում, լինէ կայ քի, օղլ մնացողին կաղանդն ալ կո՞ղայ ծնունդն ալ:

— Դպրատունը քովըս մանչիկ մը կայ իհարար անոր հետ հիսապ ըրինք քի, թամամ 120 ղրուշ պիտի տաս կաղանդին որ վարժապետներուն պախչիչ տանիմ:

— Հիմա անանկ բան չի գայ օղլում, ան առաջ էր: հիմայ սահմանադրութիւն կայ նայէ:

— Չէ՛ հայրիկ, նասը՛ չիկայ, ամէն դըպրատուն կը տանին եղեր, անցած տարի մէկ դպրատան մը տղաքը պախչիչ չեն տարեր նէ, երէկ վարժապետը ըսաւ քի, դպրատունը էրէր է, մէջն ալ 20 տղայ քիւս քիւթիկ եղեր մուտք են:

— Ան վարժապետը սուտ է ըսեր, խաբեր է ձեզի:

— Չէ, հայրիկ, խաչոր չէ, մեր վարժապետը հիշ սուտ չը խօսաթեր, ամէն օր սուտ խօսաթօղներուն հաց չը կերցուներ, պատիժ կուտայ:

— Էյ ես վաղը տեսնամ նէ կը հարցընեմ վարժապետիդ, նայիմ ի՞նչ կըսէ:

— Իրաւոր սուտ չեմ, հայրիկ, ատո՞ օր վարժապետը բիւթիւն մենձ մենձ պարկենք:

ներ բերաւ շատ մը, պահեց քի կաղանդին պախչիչ տանողներուն պիտի տայ:

— Ես քեզի պատկեր կառնեմ, ի՞նչուդ պէտք է խուզիս, հէմ աահա մենձ, տահա աղւոր:

— Չէ՛ հայրիկ, չեմ ուզեր, ես վարժապետին բերած պատկերքներէն պիտի առնեմ, չեմ, չեմ: չեմ ուզեր պախչիս պարկենք:

— Հիմայ թօխատը կուտես հա՛: կորսովէ օրկէ:

— Հի, հի, հի, հի, չենէ ես դըպատուն չեմ երթար, հիւ, հիւ, հիւ, հիւ:

— Վո՛ւյ մարդ, դուն ալ չօճուխը ի՞նչու կը լացընես, հա ըսէ տէ չարը խաբանէ:

— Բա ան խաբուելու ճանաւար է կընիկ, ասոր հա ընես նէ, վալ գիշեր ալ բաւրան պիտի ուղէ:

— Էյ դուն ալ հէլպէթ տաս պիտի, եէմիշ մը պակաս առ տէ, չօճուխին սիրտը մի կտրեր:

— Պէ քարը, վէրէյիմ ամա, նէրտէն սորոհանա չարչրեա կիտէօրսաք քա՛չ բարա քաղանըյօրըղ:

— Վո՛ւյ, ողէկ որ ատ լախըրտըն ալ գիտէք, աստար մարդ նասը՛ կը վատտկին կոր:

— Շիմոնի քիւփիւր էթտիլէճէքսին պանա հէր քէսին քեհեաւըմըլմ պէն, տիւն էվ սահապըսը կէլտի, պիր լիրա պաւամատըմ քի հէրիփի սավայըտըմ, նափիլէ տիւնեանըն լաֆը էթտի թիւքեանըն էճնիւնտէ:

— Էյ թող աս ամիս ալ չառնէ, հէմէն ամէն նստող մեզի պէս բէշին բէշին չեն իտար եա:

— Թամամ, վարժապետ դպրատունտա չօճուղը դանտըրըր, սէնտէ էվտէ պէնի դանտըրմանա չաղլ, շիմոնի կաղանդը իճատ է տէնէ տէ պաղլաթտըրըսըն, սանա տա:

— Էյ քա, չօճուխը ասանկ կը լացունեն ելլայ վաղը քէֆը ավրէ նէ կենէ ավուճուլ պիտի տանք հէքիմին բարան. ան չե՞ս մեղքը նար:

— Հայ, չօճուղըն տա ալլահ, պէշարընը վէրսին սէնին տէ :

— Վճւյ, հէմէն Աստուած հոգիս առնէր տէ ազատէի, աս ամէն գիշեր մէյ մէկ դող պիտի քաշեմ, աս ի՞նչ է ճանըմ քաշած :

— Պէ քարը, պէնիմ սանա պիր շէյ սէօյ-լէտիլմ վար մը, սէն իշէ աթըրըն նաֆիլէ պէնի կիւնահա սօքտուն, էվվէլ պէօյլէ շէյ-լէր վա՞ր մը իտի, հէբսի հէբսի պիր պատուե-լի վար ըտը, պիր պէշլիքէ իշ պիթէր իտի շիմտի աքլըմ էրմէզ քի աս թուարանութիւն է, աս հայկաբան է, աս տաճիկէ է, ինկի-լիղճէ է ոօնու կէլմէզ քի, պաք իարա եէթիլտիրէպլիլիրսէն աշք օյսուն :

— Հայրիկ, ճանըմ հայրիկ, մայրիկիս հետ կուի մընէր, իշթէ մէկ վարժապետիս օյակաօ տուր իարան տէ, կաղընդին օրը դպրատու-նէն առնեմ պարկէնքը :

— Հայ, Ալլահ պէշա վէրմէսին հէմէն, քապահաթ պիւթիւն օ վարժապետէրին պէն պիլիրիմ եա՛, զարարը եօք, կէլէճէք սէնէպէ կաղընտա պիր այ գալարադ ինչալլահ չօճու-ղը շարլընտա պիր ուստաքա վէրիլիդ տէ, օ վաղըթ քապուճըմը ալըրլար : օ պիլմապլիկար փաղոյոյ միտէ փ՛ օնոպոյոյ ներս թամ օլ բմ՛ օսա՛ խղիվար օնո՛ւ յիսն : օրա յաւնար քոզ-այմատա :

ՈՒՐԱՅՈՂ ՇԱԾՈՐԳ

Մեր փախուկը իւր բռնած ցանցէն աղա-տելու համար գլուխը հազար քարի զարնէլէ վերջը շարաթ օրը այնպիսի ափեղցվեղ շո-շրդարանութիւններ կրնէ, որ իր ըսածը ինք ալ չը հասկնար : Գամ զմայլոյ պայիլը բոճաօ : Սոյս անարդ արարածին ատենօք պաշտօ-նական տեղէ մը ԳՈՂ ՈՒԹԱՆ յանցանօք վը-ռընտուիլը հրատարակած էինք. այս անամօթ խելագարը մեր ըսած ճշմարտութիւնը ուրա-նալու կենէ, առարկելով թէ՛ երբէք արկ-ղապետութիւն ըրած չըլլալով հետեւաբար ստակ ալ գողցած չէ : Իբր թէ մինակ ստակ գողցողը գող կըլլայ՝ փակ փերիշ գողութիւն-ները նշանակութիւն չունին : աղէկ պիտեբեր-

սութիւն : Ուրացութիւնն ալ չը քալենէ, միշտ իրեն համար պաղթութիւն կերպով իօկ ոսկին վախճանող խելքք գլուխը ժողվէ ծօ-խելագար, քեզ պէս ճըճիին գլուխը առանց ճղմելու ետ դառնող մարդ չեմ : աղէկ գի-տես այս դուն ուղած իդ չափ ԱՅՍՐ ՀԱՄԶԱՅ ՄԵՄԵՇ ԱՂԱՆ և ԹԻԹԻՉ ՄԵՇԵՊ Ները քեզի օդ-նութեան կոչէ նայէ ձեռքէս ազատիսնէ առ-վէկ :

Մաղաքեանի դէմ ատելութիւնդ, Արեւ-ւելեան թատրոնը դիմով Երթարուդ համար վաճառութեղ կըսկսի եղեր : օնօտ է անոր ան տեղը Տէնկոյին Եւստը գիտցոր թայց եւ այնպէս դու այս պատահարէն առեղ սկսար Մաղաքեանի վարչութեան ան ու այս անդամները խաճոտել, վարդովեանի ըրա-ծին պէս առջիդ սկիոր մը չը նետելնուն հա-մար :

Կրսես թէ քեզ զրպարտեր եմք, ամենե-ւին . մեր ամեն ըսածները այնպիսի ճշմար-տութիւններ են որ մի առ մի պիտի խոստու-վանիս զաքարիական, լուութեամբ ինչպէս Օ-րագրի մէջ Ֆելէկեանի դէմ գրած քողքդ ուրացեր էիր . Թայց—օրովը թուովը ցըցու-նելնուս պէս պապանճեցար : դու հոգ մի ըներ, ես առանց աղացոյցի երբէք չեմ խօ-սիր : Ծօ՛ Տէլիճօրճի, երեւակայական ստորագ-րութիւններով նամակ մը հրատարակեր էիր, որուն մէջ մեզ այնպէս մը ցըցունել կուզուէր որ իբր թէ մենք Մամլոյ Մեծ խմբագրոյն հետ միանալով, վարդովեանի վարչութիւնը կը հարուածենք եղեր . մենք դեռ ատենի բան մը ընելու չըսկսանք, այդ ետհուտի եոյ-ղաւասիները ինչպիտի ըլլայ, այդ նամակին տակը Յակոբ Պարոնեան գրէիր նէ աւե-լի ճիշդ խօսած չէի՞ր ըլլար : շիտակ րսէ խե-լագար Դաւիթ, վարդովեանը քանի՞ սկիոր նետեց առջիդ որ քիչ մնացեր էր թացունես մարդը : էյ, աշխարհի լուսաւորիւր հէ՛, օրճ-նէ տեսներք սա բարերար ձեռքը որ Օսմա-նիէ թատրոնին վարչութեան ղէկը բռնելէն

աւելի կերեւի որ քեզի համար կը խաղայ մատները . սակայն քեզ կը խրատեմ որ շատ չը բարձրացնես , վասն զի իյնաս նէ շատ գէշ պիտի խնայաս . ասի ես եմ քեզի զրուցողը . . . Մինչեւ հիմայ բռնած լռութիւննիս այդ վարչութեան վրայ ստոյգ տեղեկութիւններով գաղափար մը ստանալու համար էր , զի կարծեմ աղէկ համոզուեցար որ առանց փաստի եւ ապացոյցի խօսիլ չեմ սիրեր . արդ այդ կեղծ ստորագրութիւններով չըփրթ եայդառասիներդ եւքի պահէ , շատ պիտի պէտք ունենաս ատոնց . պաշարըդ խնայէ իմ շոշորդիկըս , պաշարըդ խնայէ որ ետքը սովի չը բռնուիս :

ՀԱՐՑ—ՊԱՏԱՍԻԱՆԻ

Մեռելներուն պաշտօնը ի՞նչ է .

— Ապրողներուն վրայ խնդալ :

Մարդս մարդ ըլլալու համար ի՞նչ պէտք է ըլլայ .

— Մարդ :

Բժիշկները մինչեւ ո՞ւր արհեստներն կատարելագործեցին .

— Մեռցուցածներն չը յայտնուելու չափ :

Քառուունը անցուկ մարդիկը ինչո՞ւ համար տասն եւ հինգ տարեկան աղջիկ առնել կուզեն .

— Իրենք մեռնելու ըլլան նէ , կնիկնին օրրեւայրի չը մնալու համար

Մեր նախնիք կաղանդի ուտելիքները խանթարով կառնէին , մենք ալ հիմա օխա . յով կառնենք . թոռներնիս ինչով պիտի առնեն .

— Կուտ ունենան նէ , հիւսիլ :

Աղքատները երբ կը տկարանան .

— Երբ բժիշկի վիզիթա տալու չափ ստակ ունենան նէ :

Պարահանդէսի սկզբունքն ի՞նչ է .

— Առանց միջնորդի շատ կին ճանչնալ :

Անօթի ելողը ինչպէ՞ս փորը կը կշտացնէ :

— Սիկար ծխելով :

ԶԸՌՁՈՒ ԵՐԱԶԱՏԵՍ

Մեր Շոշորդիկը այս շաբաթ օրը դարձեալ հնդկահաւի նման այնպէս ուռեցեր է որ ճաթեւուն բան մը չէ մնացեր . այս զրուցողը Մամուլ կը պատասխանեմ կոր ըսելով անհրաժեշտ բերնին եւ կածը դուրս կուտայ . «Մամուլ խնդիրը գոցել/կուղէ . Մամուլ կը փախչի կոր , Մամուլ նահանջեց , Մամուլ ընկրկեցաւ» վերջապէս ինչ ըսելիքը ինքն ալ չը գիտեր : Մամուլ որմէ պիտի ընկրկի . քեզնէ ո՞ր գաճաճդ . թղուկ դու առանց տկարութիւնդ կշռելու մեր դէմը ելար , եւ սկսար , բարերար , բարեգործ , բարութիւն , բարի , վերջապէս Բ . սկզբնաւորումով ամեն բաները յոտից ցգլուկս զգեցեալ ցաթկըրտեցիր ու կը ցաթկըրտես մինչեւ ցարդ : Մեզ կը մնայ այժմ խարաղան 'ի ձեռնին բոլորտի քրդ դառնալ . աղէ . կ'ընալ չըլլար ցաթկըրտէ նա . յիմ . ըսէ . զառանցէ ողջութիւնդ հաստատելու համար Մարկոսին ինչ հիւանդութենէ մեռնիլը հասկցիր . ցաթկրտէ ըսէ տեսնամ իբր Մամուլ պատասխան չէ մի ես այդ շոշորդաբանութիւնները , ըսէ թէ վանեցին փնտոելը քու կարօղութենէդ վերէ , ցաթկրտէ եւ ուրիշները հայհոյիչ անուանած ատենդ սրիկայութիւնը ձեռք առնելով անդունդ բերնէդ պժգալի հայհոյութիւններ պոթկացուր : Բայց քեզ կը խրատեմ որ փոխանակ Դիոգինէսի ժամանակները փնտոելու , Մարսուան գնայ մեծ հայրդ փնտոէ , եւ անկէ խրատ առ :

ՇԱՐԱԳԻՐ—ՏԵՕՐԷՆ

ԳԻՈՐԳ Ե. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏԳՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ԳԱՎԱՅԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Ե. ՊԱՐՈՆԵԱՆ